

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

EMILE VERHAEREN: «Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ» τραγωδία με 4 μέρη. Μεταφρασμένης από τον Π. Γ. Γ. — Έκδοτική Έταιρεία τα «Εργα». Αθήνα 1916.

Είναι πρώτη φορά που ο ποιητής Παλαμάς μεταφράζει ολόκληρο δραματικό έργο. Η φημισμένη παλαιά τραγωδία του Βερντέν, ταιριαστικά ή καλήτερα ξαναγύρισε στον Έλληνα το στίχο, με όλη τη μεστή ομορφιά της υψηλής τέχνης του ποιητή των «Βωμών». Ο ξεχωριστός της άερας τρέμει σ' όλες τις σελίδες του νεοτυπωμένου βιβλίου κ' είναι διπλή ή απόλυτη του αναγνώστη κάτω από τον ολόκληρο λυρισμό του Βερντέν ν' αγκικά τη βαθιότητα γνώριμη συμφωνία του Έλληνα τεχνίτη. Έτσι κ' η Ελένη της Σπάρτης, έχει διπλή ψυχή. Την ψυχή του μεγάλου πλαστογράφου της, και την άλλη, του αναγεννητή δημιουργού, που την ξναστέρωσε λιμνική κάτω από τον ήλιο και μέσα στη νέα, την ανάντη γλώσσα, της αληθινής της πατρίδας.

Ο Βερντέν μ' παρουσιάζει τη «δυστυχία» της ομορφιάς της Ελένης. Η καλλονή της υπέροχη, ακατάλυτη. Τα χρόνια περνούν έξω και πέρα από το υπερούσιο κορμί της. Τώρα ξαναγυρίζει στη Σπάρτη πλάι τ'ό γέρο Μενέλαο. Δέκα χρόνια ο πόλεμος στα τείχη της Τρώαδας και δέκα χρόνια ο θαλασσοδαρμός του γυρισμού. Η φρόνηση του αδερφού της Πολυδύκη κράτησε τ'ό θρόνο του Μενελάου ανέγγιχτο. Ο λαός πανηγυρίζει τ'ό ξανάστραμα του προσώπου της θεομορφής μέσα στα βασιλικά παλάτια και στην απαλή θερμή πλάση της πολιτείας του Εδρώτα. Μα η «δυστυχία» της ομορφιάς ακολουθεί και δώ την Ελένη. Στην ανιψιά της την παιδούλα Ήλέτρα ανάβει τη μανία και τ'ό πάθος μιας αγάπης τυραννικής. Στην Κίστορα, τ'όν αδερφό της, φυσά έν' ακατανίκητο ένοχο έρωτα, που αυτός δεν τρομάζει να τ'όν ομολογή, και τυφλωμένος ολότελα πάνου στην τρέλα της ζήλιας του σκοτώνει τ'ό βασιλιά Μενέλαο. Η Ελένη που έλπισε, μάταια, ειρήνη, λιμάνι ανάπαυσης να βρη, στην άγκαλιά του ξαναγαπημένου άντρός της, απομνήσκει με τ'ό θάνατό του τρισυμπεπλεγμένη. Καταφυγή και σκέπη καμιά δεν τ'ό βαστά. Σάτυροι, βακχίδες, νεράιδες, ίσκιοι τρέχουν τ'ή νύχτα από κοντά της, διψώντας, λαχταρώντας, ανυμνώντας τις χάρες του κορμιού της. Γαλήνη δεν τ'ό γράφει ή μοίρα. Ακόμα και τ'ό θάνατο φοβάται. Τ'ή σάρκα της δ'ό θά τ'ή λιώση ή γίς, μα θά τ'ή κρατήση έρωτικά στην άγκαλιά της. Στην υπέρτατη στιγμή της αγωνίας της, ο μεγάλος Δίας, άδρατος, κατεβαίνει να τ'ή σώση. Ήχουν τ'ά βροντερά θεϊκά του λόγια κ' έξαφνα ένας κεραυνός πέφτει. Η Ελένη αναρπάζεται σ'όν ουρανό.

Πέρασαν πέντε χρόνια που πρωτοδόθηκε σ'ό φως τ'ό έργο τούτου, πεθαμένου τώρα, Βέλγου ποιητή. Κι όμως με τ'ό να μ'ήν υπάρχει σοβαρό θέατρο στην Ελλάδα, ήθυποιοι και κοινό σταθήκανε μακριά από ένα τέτοιο άριστούργημα δραματικού λυρισμού, που

με τ'ήν ίσρη του δυνατή πνοή θά τ'ους ανέφανε τέχνη και ψυχή.

P. Γ. Γ.

ΤΗ ΝΥΧΤΑ !..

Νύχτα ! Οί άγρόφοδοι βαλλοί κοιμήθηκαν άπάνου σ'όις βράχους κ' έξάνου π'ό γήινες, που σ'ίς πορφές νοσταλγεί, κ' ό βίνας τ'ους έτίμε... Τ'ό φεγγάρι έπεσε σ'ή θάλασσα να κοιμηθεί...

Στ'ή λίμνη κάπνιζε νέανη με τ'ό κενάρι νερό της παίζουν... Και μέσ' σ'ή νεοπαλίστα τηδούν, κούζουν βράχους σ'ίς πλάτες μ'ίς γελώντας. Τάττω παίζουν με τ'ό νερό, κ' έγώ με τ'ήν άγάτη μου. Αθήνα 1916.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΡΟ-ΓΙΑΝΝΗΣ

ΓΙΑ ΕΝΑ ΓΑΡΣΙΑΡΙΟ

Φίλε Νουμά

Μα καλοφύλλωσ' που τ'όττω πριν 2 1)2 χρόνι, χωρίς άξιώσεις, δεν άρχιζε να κάτση να τ'ήν επικήρη ή φίλος Φιλήντης. Άλλ'ό με τ'ό τ'όκα, τ'ήν ευχαριστώ άρχισα λίγο σ' αυτό, γιατί τ'όττω μ'όνο είχα «Αρμονία» (άρ. 17), έπου έγραφε. Κοντά όμως σ'ό ευχαριστώ μου να μ'ό επιτρέψη να τ'ό π'ό π'ό μ'ό άδικει σ'ε μερικά άπ' έτα λέει :

Άπό τ'ό συμπεράνει λ. χ. π'ό τ'ό κανάτι τ'όχο συχυσμένο, τ'ό ένα τούρκικο... και τ'όλλο ελληνικό... ; Όρίστε έλο τ'ό γρατό για τ'ή λέξη :

«Κανάτι (Μαγν. κ' άλλου) = παραθρόφυλλο. (Επίσης και με τ'ήν άλλη του σημασία=δοχείο τ'ό νερού). Και Άρβανίτικα [Λεξ. Χριστοφορ.] : κανά-τα, ή κανάτα τ'ό ποτό 2) τ'ά φύλλα τ'ής θύρας. Ο Χριστοφορ. παραδέχεται τ'ή λέξη Σλαβική και σημειώνει ότι και τ'ό Βουργ. κανάτα έχει τις ίδιες σημασίες. Προβλ. και Λεξ. Α. Έτ. Β' : κανάτια (στη Νιδ) = τ'ά δύο τμήματα τ'ής φύσης τ'ών σιδηρογυρίων. Επίσης Κορ. Πλουτ. Τρι. Α'. Σελ. 433 : τ'ής πτυχής τ'ής θύρας, τ'ά τουρκιστί λεγόμενα κανάτια. Και Ατ. I 339. IV, 217».

— Τ'ό δείχνει ;

— Ότι καταχωρήσω τ'ή λέξη με τ'ή σημασία τ'ό παραθρόφυλλο, που δεν είναι κοινή, ένθ ή άλλη σημασία είναι κοινή. Και μόνο για να μ'ή νομιστή ότι σ'ό μέρος άπ' έπου σημειώνω τ'ή λέξη είν' άγνωστη ή άλλη σημασία, έκαμα τ'ή λιγόλογη παρένθεση. Έπειδ όμως ύπερα ανέφερα άπ' τ'ό Χριστοφορίδη τ' Άρβανίτικα και τ'ά Βουργάρικα με τις δύο σημασίες, γι αυτό τ'ελευταία παραπέμπω σ'όν Άτακτων έχ'ό μόνο τ'ό IV 217, έπου βρίσκεται τ'ό τούρκικο κανάδ, αλλά και, σ'ό I 339, έπου ο Κορκής σημειώνει τ'ήν ετυμολογία τ'ό άλλου κανατιού άπ' τ'ό κνήστιον. Ατάφεικ μπορεί να υπάρχει έπως τ'ό γραφή σύντομα και βιαστικά, αλλά «συχυσμένο» βέβαια δεν τ'όχω.

Τ'ό ίδιο έχω να παρατηρήσω και για τ'ό νουμάρι. Και π'ό γενικά παρατηρώ ότι δεν είχε τόσο τ'όν

τόπο του, ἂν σκοπὸς του εἶταν νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸ Γλωσσάριο νὰ σημειώσῃ κάμποσα ἀπ' τὰ ἐτυμολογικά ποὺ σημείωσε. Ἐπρεπε νὰ ἐπικρίνῃ ἔχοντας ὑπ' ὄψιν του τὴν ὑπόσχεσιν μὲ τὸ φυλλάδιο νὰ δώσω (ὡς δὲ ἐπ' αὐτῇ θέλῃ) τὴν σημειώσιν στὴν ἀρχὴν του) καὶ νὰ μὲ διορθώσῃ ἔκεί ὅπου ἔχω λάθος, ὅπως τὸ κάνει στὴ λ. **σάικος**, ὅπου ἀναγνωρίζω πὼς ἔχει δίκιο. ("Ὅσο γιὰ τὸ **ζυγοῦρι** δὲν ξέρω ποιά εἶναι ἡ πρώτη σημασία, ἀλλὰ τώρα στὸν τόπο ἀπ' ὅπου πῆρα τὴν λέξη σημάζει αὐτὸ ποῦγραψα. Γιὰ τὸ **νιράβαλα** ἴσως ἐπίσης εἶχε τὸ λόγο του νὰ γράψῃ). "Ὅ,τι ἄλλο εἶχε νὰ πῇ ὁ Φιλήντας ἔπρεπε νὰ τὸ πῇ χωριστὰ ἀπὸ τὴν κριτικὴν του, ἂν ἀξίζει βέβαια νὰ τὸ πῇ, δηλ. ἂν εἶταν νέο, ὅχι νὰ τὰ συγκλῶσῃ, γιὰ νὰ μὲ φέρῃ σὲ μειονεκτικὴν θέσιν. Γιατί τί σχέση ἔχει νὰ μᾶς λέγῃ, μὲ τὸν τρόπο, ἐννοῶ, ποὺ τὰ λέει, καὶ γιὰ τὸ **ταγάρι** ἀκόμη, ποὺ ἐν ὧ οὔτε καταχωρισμένο τὸ χωρὶς οὔτε ἀναφέρνω; ἔχει ὅμως καὶ δίκιο λίγο, γιατί, τί νᾶλεγε, ἂν δὲν ἔγραφε αὐτὰ τὰ δικά του; Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ διόλου κουβέντα.

Κ' ἀκόμη δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω σὲ τί μποροῦν «νὰ μὲ βοηθήσουν», ὅπως λέει, «οἱ λίγες παρατήρησές» του. Ἄν ἔμαθα ὅτι τὸ **συγκάροισιλος** γίνεται ἀπ' τὸ **καρτοίγλα** ἢ καὶ ἄλλη μιὰ παρόμοια πληροφωρία, τί δύνανται τάχα ἔχει αὐτὸ τὸ μάθημα; Νὰ μὲ κάνῃ ἐπιστημονικώτερο ἢ σοφωτέρου;

Γιὰ ὅσα τέλος λέει ἀπ' ἀφορμὴν τῆς ἐνὸς τρεῖς ὅχι τέλει δημοτικῆς λεξοῦλες, ποὺ βρίσκει στὸ γλωσσάριο, στὰ δικά μου γραφόμενα, ἡ γνώμη μου εἶναι πὼς τὰ παραλείπει, ὅταν συμπεραίνει ἀπ' αὐτὰς τίς παρανοήσεις γιὰ μούσκεμα ψυχῶν. "Ὅσο ζοῦμε σὲ κόσμον παρδαλόγλωσσο καὶ ἄγλωσσο μαζί καὶ βαστάει ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀληθινῆς γλώσσας καὶ ἀναγκαζοῦμαστε, εἴτ' ἐπειδὴ δὲν ἐρευνήθηκε ἀκόμη ἡ ἀληθινὴ μὲς αὐτῇ γλώσσᾳ ὅσο πρέπει, εἴτε καὶ ἐξαιτίας τῆς πραγματικῆς ἑλλείψεως ποῦχει, νὰ μπαλυνούμεστε ὅπως μποροῦμε, ποῖος εἶν' ὁ ἀναμάρτητος ποῦχει τὸ κουράγιον νὰ «βάλῃ τὸν λίθον»; "Ὁ ἴδιος ὁ Φιλήντας καὶ στὸ ἴδιο τὰ ἔγραφε, ὅπου μὲ κατηγοροῦν, γράφει: «κατ' ἀναλογία τοῦ», «ἐπιρρηματοποιήθηκε ἀπὸ συνεργεία», «ὁπωσδήποτε», «ἐκανοποιημένος» κτλ. Μένει ἀραγε ἐκανοποιημένος ἀπ' αὐτά;

15). 1). 17.

I. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΑΜΟΙ

—ο—

Ἀπομεινόμενα καὶ ἥσυχά βράδυνά
Μαῦρα μεσάνυχτα καὶ χαμαμέρια
Οὐρανοπέλαγα, θαλασσοδρόμια
Χεῖλη δόλοβουβα καὶ ἄσαρα χέρια.

Χαρὲς ἀνείπωτες σὲ μονοπάτια
Μαλλάκια ξέπλεκα, πόθου ψαλτήρια
Σπασμένα σήμαντρα, σβυσμένα μάτια
Κ' ἔκφραστε κρίνων σὲ παραθύρια.

ΔΙΟΝ. Π. ΚΟΥΚΟΡΙΚΟΣ

Εἶναι Μεγάλη ἡ Ἀγάπη μου

—ο—

Ἀφιερώνεται στὴν κορσική τοῦ τραγουδιοῦ.
Εἶναι μεγάλη ἡ ἀγάπη μου πὼς νὰ τὴν τραγουδήσω!
Ἡ κορσική ποὺ τὴν ἀγάπησα μοῦ δόσε τὴ ζωὴ μου
Καὶ μοῦ κλέψε τὴ σκέψη μου καὶ πῆρε τὴ βοήθην μου.
Γιὰ ὅ,τι καὶ ἂν κάνω δὲν μπορεῖ ὁ Θεὸς νὰ μὲ παιδέψῃ,
Γιὰ ὅτι καὶ ἂν δύνομαι δὲν πρέπει μου στεφάνι,
Κ' εἶμαι μικρὸς στὸ μέσα τῆς γαλήνιο κόσμου νάμπου.

18) 12) 916.

ΑΡΦΑΣ

Ὅ,τι θελετε

— "Ὅσοι ἔχουνε τὸ 40 ἢ 50 φύλλο τῆς περσινῆς χρονίδος περισειούμενο ἢ ποὺ νὰ μὴν κρατοῦνται σιρὰ καὶ ἔτσι νὰ μὴν τὰ χρειάζονται, τοὺς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς τὸ στείλουνε στὸ γρασεῖο μας καὶ νὰν τοῖς ἀλλάξουμε μὲ ὅ,τι ἄλλο φύλλο τοὺς χρειάζεται.

— Στὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ χοῦμε τὸ τέλος τοῦ ὑπ' ὀνόματι τοῦ Ἀντρέαφ, ἓνα διήγημα τοῦ Δημοστένη Ρουτσοῦ, ἓνα ποίημα τοῦ Χάρη Ἐπαχτίτη κτλ. κτλ.

ΦΟΥΡΤΟΡΝΑ

—ο—

Μανιάζει ὁ Γραῖτος. Πάσ' τὰ φρόμαλα ἔτια
νὰ γκαρμίσουν χουμῶν μὲ μάταιη φόρα
τῶν βράχων τὰ καστέλια ὀλέθρῳ μπόρα—
οἱ Τριτῶνοι φουστῦτα ὅλο γινάτια.

Μέσ' τ' ὅ Εἶνε μου τ' ἀνταφιασμένα πλῆττα,
τὰ κάστρα τῆς καρδιᾶς τὰ δνειροφόρα
οἱ Καητοὶ πολεμᾶνε—χρόνον τώρα—
νὰ μοῦ σωριάσουν σᾶκλερα κομάτια.

Μὲ τὸ ὑπὸ τῆς θωριάς Σου ἀγνὸ νεχτάρι
μὲ μέθυρες—Γλυκεῖα—στὴ μάβρη ἀμάλη
νάπυζιτῶ τὰ βάρια. Οἱ καστρομάχοι

δὲ γονατίσιν με ἄγριοι γενιτοῦροι.
Καὶ νὰ χουμήξω καρτερῶ μιὰ μέρα
μὲ τὸ φιλί Σου ὀλάλικη παντιέρα.

Ἀρχὲς Ἀλωνάκη 1916—Μυτιλήνη.